

ЗАКОН О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

Закон о парничном поступку је кључни у остваривању и заштити субјективних права и због тога његово доношење има огроман значај.

Закон је усвојен и објављен је 28. септембра 2011. године, а ступиће на снагу 1. фебруара 2012. године.

Велика су очекивања од овог закона у заокруживању реформе правосуђа. Развој друштва и већи обим заштићених добара утиче на разноврсност предмета, а правни промет захтева врло брзо процесуирање предмета, јер свако одуговлачење поступка наноси једнаку штету и онима који на крају успеју у парници. Осим тога, практична примена материјалноправних прописа ма колико да су добри је неефикасна уколико је мањкаво процесно законодавство.

Усавршавање прописа и њихово усклађивање у правни систем је најзначајнија делатност било које државе која претендује да буде цивилизована, да створи правну сигурност, а у нашим условима и да постигне одговарајуће европске стандарде. У том смислу, приликом израде Закона узете су у обзир и на одговарајући начин уграђене све релевантне препоруке Савета Европе и извршено усклађивање процедуре са препорукама и прописима ЕУ и са праксом Европског суда за људска права.

Пракса је показала да је неефикасност судова у доброј мери била условљена неким решењима Закона о парничном поступку, тако да су дужници на рачун поверилаца профитирали кроз дуготрајне и скупе парнице. ЗПП је само један од инструмената правног система који са своје стране треба и мора да допринесе правној сигурности свих правних субјеката, што је услов економског опстанка, али и развоја сваке државе.

Приступило се изради новог текста Закона о парничном поступку, а не измена и допуна, уз остале разлоге и због постојања процесног амбијента који је створила нормативна делатност у виду доношења већег броја закона као што су Закон о јавном бележничтву, Закон о извршењу и обезбеђењу, Закон о уређењу судова, као и других закона у другим областима који дају допринос реформи и ефикасности правосудних органа, а тај амбијент више није могао да буде покривен претходним Законом о парничном поступку.

Најважнија начела за закониту, ефикасну и правичну заштиту су посебно разрађена, али не као декларације. Закон о парничном поступку афирмише парнични поступак у складу са оним што би он требало да буде. У том смислу се из овог закона отклања неповерење према странкама, страначким диспозицијама и страначким процесним радњама.

Парничним поступком се штите субјективна грађанска права и у складу са тим је и поступак, пре свега тако и организован, као страначка борба, чиме се не одузима право и дужност суда да буде гарант законитости и правилности поступања, а потпуно јасно су дефинисани права, дужности и одговорности и суда и парничних странака.

Парнични поступак се спроводи и заснива на најважнијим начелима – диспозицији странака, расправности и контрадикторности. Та начела нису само прописана у основним одредбама закона већ су и операционализована у целом закону. Ова начела на којима се заснива парнични поступак су доследно спроведена.

Вештачење је постављено на битно другачије основе у складу са доследном применом расправног начела. Уз велико нормативно и суштинско побољшање делатности вештачења, јер је половином године у функцији јавни Регистар вештака на интернет страници Министарства правде са свим битним подацима о сваком вештаку на подручју Републике Србије, створени су суштински услови за ефикаснији рад правосудних органа, али и за ефикасно поступање и самих странака.

Када је реч о посебним поступцима и њиховом новелирању, уведен је поступак за заштиту колективних права и интереса зато што постоји потреба за тим да се одређеним организацијама (организације потрошача, организације које штите лица са посебним потребама и томе слично), омогући да обаве ону функцију која им је призната материјалним законом. У том смислу овај процесни закон има за циљ да омогући да се новине у већем броју закона који су донети од 2004. до 2011. године спроведу.

У погледу достављања као једног од најважнијих питања за ефикасност поступка пошло се од онога што је било проблем у пракси, па се у нормирању те области битне за ефикасност пошло од принципа децентрализације субјеката који су задужени за обављање послова достављања и проширен круг преко којих се може вршити достављање.

У складу са афирмацијом модерних технологија које функционишу, уведена је могућност достављања електронским путем, а јасно су прецизирана права и дужности свих лица која учествују у достављању.

У закону је креирана парница као један амбијент у којем су странке заједно са судом одговорне за резултат парничног поступка.

Једна од најважнијих новина је обавеза суда да одреди временски оквир за спровођење поступка у складу са начелом суђења у разумном року. Управо овом начелу је посвећена посебна пажња у Закону. Ово је изузетно значајно, јер се највећи број пресуда Европског суда за људска права на штету Србије доноси управо због повреде овог начела. Системским опредељењем које је и у овом делу доследно спроведено у закону, на самом почетку парничног поступка суд ће бити дужан да одреди временски оквир за предузимање парничних радњи уз учешће странака, чиме се одговорност за остварење суђења у разумном року распоређује, како на суд тако и на парничне странке. Истовремено, овим решењем се потврђује опредељење за транспарентни систем правосуђа.

Читав концепт Закона је тако постављен да ништа што чини његову садржину не представља мртво слово на папиру. Настојало се да Закон не буде недоречен или да изазива било какве недоумице у тумачењу.

Закон је од стручњака Савета Европе у фази нацрта оцењен као свеобухватан закон који се исправно бави важним питањима.